

Sir Nicholas Winton

1. část

Nicholas Winton se narodil rodičům německo-židovského původu roku 1909 v Anglii, měl ještě dva sourozence. Jeho rodiče pocházeli z Německa a do Londýna odešli v roce 1907, protože v Německu víc a víc sílily protižidovské nálady – antisemitismus. Wintonovi nikdy svůj židovský původ nepopírali, ale také nežili podle židovských zásad, a proto byli vyloučeni z židovské komuny. Dokonce se nechali pokřtít a tím se zřekli židovské víry. Původně se jmenovali Wertheimerovi. Na děti doma mluvili anglicky a německy, proto výborně ovládaly oba jazyky. Z Londýna se přestěhovali do Hampsteadu, kde děti chodily do školy.

Nicholas studoval vyšší střední školu, v roce 1923 odjel do internátní školy ve Stowe. Oblíbil si především matematiku a to ho ovlivnilo při výběru povolání – začal pracovat ve Vojenské bance. Nějaký čas pak pobýval v Německu u příbuzných, studoval zde univerzitu, pracoval v bankách. Ve 30. letech začal Hitler otevřeně pronásledovat Židy, Winton odjel pracovat do Francie, kde získal další praxi v oblasti bankovníctví a vrátil se zpět do Londýna. Zaměstnavatel ho často vysílal na zahraniční cesty – navštívil tak např. Řecko, Egypt. I po válce pracoval jako úředník.

Nicholas si vždy přál létat. Začal tedy navštěvovat hodiny létání v severním Londýně a v roce 1933 získal kvalifikaci pilota. Seznámil se i s Amy a Jimem Mollisonovými, kteří toho roku jako první přeletěli Atlantský oceán. V roce 1942 vstoupil do RAF – anglického královského letectva.

Dalším jeho koníčkem byl šerm a v roce 1938 patřil mezi ty, kteří měli vybírat britský šermířský tým pro olympijské hry. Vše ale překazila 2. světová válka.

2. část

Od poloviny 30. let k nim do Hampsteadu začali chodit příbuzní a přátelé, kteří utíkali z Německa před nacismem. Winton si začal uvědomovat skutečné nebezpečí, které Židům hrozí.

V prosinci 1938 se rozhodl odjet lyžovat do Švýcarska se svým přítelem Martinem Blakem. Jeho přítel mu však zavolal a řekl: „Zrušil jsem dovolenou a doufám, že uděláš totéž. Odjíždím do Prahy. Dostal jsem velice zajímavý úkol a potřebuji tvou pomoc. Mám hrozně naspěch a nemám čas na podrobnosti, ale moje adresa je hotel Šroubek Praha. Přijed', jak nejdřív můžeš.“ Bez meškání zrušil dovolenou a koupil si letenku do Prahy. Když dorazil do hotelu Šroubek, Blake mu začal vyprávět o uprchlících, kteří utíkají ze Sudet do Československa před příchodem Hitlerovy armády. Martin byl vyslán britským výborem pro uprchlíky do Československa a snažil se ze země dostat především židovské politiky, intelektuály a umělce.

Nevyřešenou otázkou zůstávaly židovské děti a vyřešit tento problém bylo velmi těžké. Rodiče dětí stáli před kanceláří výboru a byli ochotní zůstat v ČSR, najde-li se způsob, jak děti dostat do bezpečí. Někteří byli bohatí, jiní neměli ani na oběd. Nejhorší byl fakt, že nikdo nemohl rodičům zaručit, že se po válce se svými dětmi setkají.

Nicholas začal rozvíjet plán a jednat s úřady. S pomocí výborů sestavil seznam nejvíce ohrožených dětí a už za týden po zahájení akce odletělo 20 dětí do Švédska. Protože byl v Praze jen na návštěvě, mohl jednat i tam, kde by ostatní sledovali nacisté. Po návratu do Londýna se obracel na různé organizace o pomoc. Měl s sebou stovky fotografií a podrobností o dětech, ale bez úspěchu. Nikdo totiž zatím nebral Hitlera jako hrozbu vážně.

3. část

Protože Wintona nikdo nesponzoroval a vše dělal na vlastní pěst, bylo všechno složitější a zdouhavější. Než dostal víza, musel předložit žádost pro každé dítě zvlášť, dále lékařské vysvědčení a důkaz, že je pro dítě připravený domov a má ručitele nebo pěstouna, který je ochoten ho živit a posílat do škol až do 17 let jeho věku. Dále musel složit záruku 50 liber na možné vrácení dítěte zpět do země. Winton dal vytisknout karty s fotografiemi, jejich jmény a věkem, aby si budoucí pěstouni mohli vybrat. Kvůli liknavosti z nepochopení situace a pro nedostatek lidí vydávalo cizinecké oddělení ministerstva víza tak pomalu, že lidé, kteří řídili přesun dětí v Praze, museli dokumenty falšovat. Každé dítě muselo mít své britské a tranzitní vízum, bylo třeba zamluvit vagóny a později celé vlaky na transport.

Winton nelenil a získával styky v rozhlase, v novinách, ve školách, nabídky od židovské organizace, křesťanských rodin, učitelů, lékařů. Do Londýna začaly jezdit transporty, celkem bylo zachráněno 669 dětí. Poslední, největší, měl odjet z Prahy 1. září 1939. Toho dne začala 2. světová válka okupací Polska a hranice byly proto uzavřeny. Na nádraží se shromáždilo 250 dětí, ale vlak nesměl odjet. Zoufalství rodičů bylo nepředstavitelné. Všechny tyto děti později nacisté odvezli do koncentračních táborů. Od této chvíle už žádný transport neodjel.

4. část

Na jeho činy by se asi zapomnělo, kdyby jeho žena v roce 1988 neobjevila dokumenty a seznamy dětí a dopisy rodičů, které chtěl vyhodit. Na dotaz, proč o záchranné misi své ženě neřekl, odpověděl: „Přeci každý muž má mít před svou ženou nějaké tajemství.“ Jeho chráněnci ho objevili až 50 let po tom, co jim zachránil život, a za velkého zájmu veřejnosti mu v roce 1988 před televizními kamerami poděkovali. Setkání bylo překvapením pro obě strany. Winton nevěděl, že osoby sedící v publiku jsou zachráněné děti. Šok, dojetí a slzy byly nefalšované.

Při příležitosti jeho 95. narozenin v roce 2004 uspořádala česká ambasáda v Londýně oslavu, které se zúčastnilo asi 70 ze zachráněných dětí (někteří už nežijí, jiní poslali blahopřání z USA nebo Izraele). Asi nejkrásnějším dárkem k narozeninám pro pana Wintona bylo dozvědět se, že počet potomků zachráněných je dneska už přes 5000.

Ještě dnes je sir Nicholas Winton velice činný v charitativní oblasti. Organizuje domovy pro starší lidi.